

Rapport fra Advokatrådets arbejdsgruppe om kendskab til retssagsbehandling

Oktober 2025



**ADVOKAT
SAMFUNDET**

Indholdsfortegnelse

1. Arbejdsgruppens sammensætning og kommissorium	2
2. Gældende ret	4
2.1. Retstilstanden inden advokatreformen i 2007	4
2.2. Retstilstanden i dag	5
2.3. Civilstyrelsens praksis	7
3. Udviklingen i antallet af retssager og fuldmægtige	13
4. Arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger	16
4.1. Rammerne for retssagsprøven i en fiktiv sag	17
4.2. Vejledning og dialog	19
4.3. Uafhængighed	20

1. Arbejdsgruppens sammensætning og kommissorium

Advokatrådet nedsatte i november 2024 en arbejdsgruppe om kendskab til retssagsbehandling på den baggrund, at det gennem de senere år efter rådets vurdering er blevet vanskeligere for advokatfuldmægtige i det daglige arbejde at opnå kendskab til retssagsbehandling.

Advokatrådet kunne blandt andet konstatere:

- At der siden advokatreformen i 2007 er sket en yderligere specialisering af advokatfuldmægtiges arbejdsopgaver, og at behandlingen af retssager for mange fuldmægtige ikke indgår i deres arbejde.
- At antallet af anlagte civile sager er faldet fra 2007 til 2023.
- At antallet af autoriserede fuldmægtige samtidig er steget i perioden 2007 til 2023.
- At det er indtrykket, at andelen af fuldmægtige, der er autoriseret i organisationer samt i virksomheder, der ikke udøver advokatvirksomhed, har været stigende gennem de seneste år.
- At antallet af tilmeldinger til retssagsprøven i en fiktiv sag har været stigende gennem de seneste år, hvilket kan tyde på, at det er vanskeligt for de fuldmægtige at finde en egnet retssag til gennemførelse af den praktiske retssagsprøve.

Da advokater som udgangspunkt har et møderetsmonopol og dermed er eneberettiget til at give møde som partsrepræsentant i retten, er det Advokatrådets grundlæggende opfattelse, at advokatstanden har en samfundspligt til at sikre, at advokater i et vist omfang opnår kendskab til retssagsbehandling.

Arbejdsgruppen skulle i lyset af udviklingen i advokatbranchen og den almindelige samfundsudvikling komme med anbefalinger til, hvilke krav der bør stilles til autoriserede fuldmægtiges kendskab til retssagsbehandling som betingelse for at blive beskikket som advokat. I det omfang arbejdsgruppens anbefalinger nødvendiggør ændringer af lovgivningen, skulle arbejdsgruppen beskrive disse ændringer.

Arbejdsgruppen har bestået af følgende medlemmer:

- Advokat Ole Spiermann, Advokatrådet (formand)
- Advokat Michael Kjær Lauritsen, Advokatrådet
- Advokat Bolette Wildt, Advokatrådet (udtrådt af Advokatrådet den 23. maj 2025)
- Forhenværende byretspræsident Christian Lundblad (udpeget af Advokatrådet)
- Advokat Lotte Eskesen (udpeget af Danske Advokater)
- Advokat Anna Cecilie Holmgaard Knudsen (udpeget af Djøf Advokat)
- Advokat Bastian Rankløve (udpeget af Danske Virksomhedsjurister)

Christian Lundblad vedblev som arbejdsgruppens repræsentant for domstolene udpeget af Advokatrådet, efter at han fratrådte sin stilling som byretspræsident med udgangen af april 2025.

Arbejdsgruppen har været sekretariatsbetjent af vicegeneralsekretær Nicolai Pii og specialkonsulent Stine Brøsted Jensen, Advokatsamfundet.

Der har været afholdt fem møder i arbejdsgruppen mellem januar og juni 2025. Derudover har arbejdsgruppen afholdt et møde samt været i løbende dialog med Civilstyrelsen.

2. Gældende ret

Det fremgår af retsplejelovens § 119, stk. 2, nr. 4, at det er et krav for at opnå beskikkelse som advokat, at ansøgeren har været i praktisk juridisk virksomhed i mindst 3 år, jf. bestemmelsens stk. 3 og 4.

Det fremgår videre af retsplejelovens § 119, stk. 3, at den nævnte virksomhed kan bestå af deltagelse i almindelig advokatvirksomhed, herunder *opnåelse af kendskab til behandling af retssager*, som autoriseret fuldmægtig hos en advokat, der udøver advokatvirksomhed, eller i arbejde i en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet, hvori behandling af retssager indgår som en væsentlig del.

Derudover kan Justitsministeriet i medfør af lovens § 119, stk. 4, træffe afgørelse eller fastsætte regler om, at virksomhed i andre juridiske stillinger end dem, der er nævnt i stk. 3, helt eller delvist kan medregnes i den tid, der er nævnt i stk. 2, nr. 4.

2.1. Retstilstanden inden advokatreformen i 2007

Forud for advokatreformen i 2007, jf. lov nr. 520 af 6. juni 2007, som omtales nedenfor under afsnit 1.2, gjaldt et tilsvarende krav for opnåelse af beskikkelse som advokat om, at ansøgeren havde været i praktisk juridisk virksomhed i mindst 3 år.

Den nævnte virksomhed kunne ligesom i dag bestå i deltagelse i almindelig advokatvirksomhed som autoriseret fuldmægtig hos en advokat, der udøver advokatvirksomhed, eller i arbejde i en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet, hvori behandlingen af retssager indgik som en væsentlig del. Dog var det et krav, at fuldmægtigen ved deltagelse i almindelig advokatvirksomhed hos en advokat, der udøvede advokatvirksomhed, herved havde *deltaget i behandlingen af retssager*, jf. retsplejelovens § 119, stk. 3.

I forarbejderne til dagældende § 119, stk. 3, er det præciseret, at der skal indgå behandling af retssager i virksomheden som autoriseret advokatfuldmægtig hos en advokat, og at det endvidere er en betingelse, at advokaten rent faktisk udøver advokatvirksomhed. Efter Justitsministeriets praksis kunne en ansøger, der havde procederet ca. 15 retssager efter de dagældende regler, anses for jævnligt at have deltaget i behandlingen af retssager ved at give møde i retten. Der blev dog ifølge bestemmelsens forarbejder anlagt en konkret vurdering af blandt andet sagernes art i det enkelte tilfælde, og der fandtes således i ministeriets praksis eksempler på, at ministeriet meddelte advokatbeskikkelse til autoriserede fuldmægtige i organisationer, hvor fuldmægtigen havde domsforhandlet færre end 15 sager. Der fandtes endvidere eksempler på, at ministeriet

meddelte advokatbeskikkelse til autoriserede fuldmægtige i organisationer, hvor fuldmægtigen havde givet møde ved såvel de ordinære domstole som ved faglig voldgift.¹

Ansættelse som autoriseret fuldmægtig under en advokat, der ikke udøvede almindelig advokatvirksomhed (for eksempel en virksomheds- eller organisationsansat advokat), kunne efter Justitsministeriets sædvanlige praksis medregnes fuldt ud, dog med maksimalt to år, jf. lovens § 119, stk. 4. Under særlige omstændigheder kunne sådanne ansættelser dog henføres under § 119, stk. 3, jf. også de ovennævnte eksempler, og dermed i sig selv danne grundlag for advokatbeskikkelse.²

2.2. Retstilstanden i dag

Det gældende krav om opnåelse af kendskab til retssagsbehandling blev indført ved lov nr. 520 af 6. juni 2007. Med loven blev der foretaget en række ændringer i retsplejelovens regler om advokater, som byggede på en betænkning fra Advokatudvalget, der blev nedsat af Justitsministeriet i 2004 for at foretage en samlet gennemgang af retsplejelovens regler om advokaters forhold.³ Formålet med ændringen af reglerne var at skabe en mere tidssvarende regulering af advokaters forhold, at styrke borgernes retssikkerhed og at skabe øget konkurrence på advokatområdet.⁴

Blandt andet blev der, efter forslag fra Advokatrådet og Advokatudvalget, indført et krav om, at en ansøger for at opnå advokatbeskikkelse skal have gennemført en praktisk prøve i retssagsbehandling, jf. retsplejelovens § 119, stk. 5. Formålet med prøven er at sikre, at fuldmægtigen opnår et vist kendskab til rollen som partsrepræsentant og procedureerfaring. Den praktiske prøve skal bestå i førelse af en sag for byretten, landsretten eller Sø- og Handelsretten. Er det ikke muligt for ansøgeren at finde en egnet sag, der kan udgøre den praktiske prøve, kan ansøgeren i stedet møde i en fiktiv retssag.⁵

Derudover blev retsplejelovens § 119, stk. 4, ændret, så også anden beskæftigelse end de i stk. 3 nævnte stillinger efter en konkret bedømmelse af stillingens indhold og relevans for advokatgerningen kan medregnes med op til tre år. Maksimumgrænsen for medregning på to år blev således ophævet.⁶

¹ Betænkning nr. 1479/2006 om retsplejelovens regler om advokater, afsnit 2.3.4.

² Ibid.

³ Se herom [REU alm. del – bilag 44](#): Pressemeddelelse – Udvalg foreslår nye regler om advokater.

⁴ Lovforslag nr. 163 af 28. februar 2007 som fremsat, afsnit 1.

⁵ Ibid., afsnit 4.3.

⁶ Ibid., specifikke bemærkninger til lovforslagets nr. 5 (§ 119, stk. 4).

Formålet med denne ændring var ifølge bemærkningerne til lovforslaget primært at give mulighed for, at ansættelse som autoriseret advokatfuldmægtig i en virksomhed eller i en organisation kan medregnes fuldt ud med op til tre år. Tre års ansættelse som autoriseret fuldmægtig i en virksomhed eller organisation vil således efter lovændringen kunne give adgang til advokatbeskikkelse, forudsat at den konkrete ansættelse fuldt ud kan ligestilles med en ansættelse som autoriseret advokatfuldmægtig på et advokatkontor.⁷ Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at fuldmægtigens principal i sådanne tilfælde skal afgive en erklæring om, i hvilken periode fuldmægtigen har været ansat som autoriseret advokatfuldmægtig hos principalen, at ansættelsen har været på fuld tid, og at fuldmægtigen har deltaget i virksomhed af relevans for advokatgerningen, herunder opnået kendskab til retssagsbehandling. Ændringerne skulle ifølge bemærkningerne til lovforslaget medføre en mere liberal tilgang til advokatbranchen ved, at organisationsansatte advokatfuldmægtige fremover lettere vil kunne beskikkes som advokat.⁸

Ændringen var i bemærkningerne til lovforslaget begrundet med, at en ansættelse som autoriseret advokatfuldmægtig hos en advokat i en virksomhed eller organisation i de fleste tilfælde indebærer, at fuldmægtigen beskæftiger sig med mange af de samme opgaver og typer af sager, som er almindeligt forekommende på et advokatkontor, for eksempel kontraktindgåelser, udfærdigelse af processkrifter, møde i retssager mv.⁹

Forslaget kom fra Advokatrådet og skulle ses i sammenhæng med det samtidigt fremsatte forslag om indførelsen af en praktisk prøve i retssagsbehandling.¹⁰ Advokatudvalget tilsluttede sig forslaget og lagde i den forbindelse navnlig vægt på, at praktisk erfaring med advokatrelevante juridiske problemstillinger kan opnås gennem forskellige former for ansættelse. Advokatudvalget bemærkede endvidere, at ansøgere via den teoretiske uddannelse opnår kendskab til advokattretten, advokatfærdigheder og drift af advokatvirksomhed, og at ansøgere via den foreslåede praktiske prøve opnår kendskab til retssagsbehandling.¹¹

Endelig blev kravet i retsplejelovens § 119, stk. 3, om at en advokatfuldmægtig skulle have deltaget i *behandling af retssager*, lempet til et krav om, at fuldmægtigen skal have *opnået kendskab til behandling af retssager*. Baggrunden for at lempe kravet fremgår af lovforslagets bemærkninger:

⁷ Ibid.

⁸ Ibid., afsnit 1.

⁹ Ibid., afsnit 4.3.

¹⁰ Betænkning nr. 1479/2006 om retsplejelovens regler om advokater, afsnit 7.4.1.

¹¹ Ibid., afsnit 7.4.2.

”Baggrunden herfor er, at advokatfuldmægtige i dag ikke sjældent er meget specialiserede, og at retssagsbehandling for mange ikke udgør en stor del af arbejdet. Justitsministeriet finder imidlertid, at det fortsat er relevant at stille krav om, at advokatfuldmægtige gennem deres ansættelse skal opnå kendskab til retssagsbehandling. Dette skal tillige sikre, at fuldmægtigen vil være i stand til at bestå den foreslåede praktiske prøve i retssagsbehandling, hvorefter fuldmægtigen skal føre en sag for byretten, landsretten eller Sø- og Handelsretten – eller eventuelt føre en fiktiv retssag – for at opnå beskikkelse som advokat.”¹²

Lovforslagets bemærkninger indeholder alene sparsom information om, hvad der nærmere ligger i det nye lempeligere krav om opnåelse af kendskab til retssagsbehandling. Af de specifikke bemærkninger til ændringsforslaget vedr. retsplejelovens § 119, stk. 3, fremgår:

”Et sådant kendskab kan naturligvis opnås ved at give møde i retten, men også gennem f.eks. udfærdigelse af processkrifter. [...] Ændringen er en konsekvens af, at mange advokatfuldmægtige i dag kun sjældent møder i retten. Ændringen skal endvidere ses i lyset af, at der nu stilles krav om beståelse af en praktisk prøve i retssagsbehandling som betingelse for at opnå advokatbeskikkelse.”¹³

2.3. Civilstyrelsens praksis

Advokater beskikkes ifølge retsplejelovens § 119 af justitsministeren. Kompetencen til at træffe afgørelse om beskikkelse af advokater overgik fra den 1. januar 2016 til Civilstyrelsen.¹⁴ Inden Civilstyrelsen træffer afgørelse om advokatbeskikkelse, indhenter styrelsen en vejledende udtalelse fra Advokatrådet.

Indtil begyndelsen af 2023 lagde Civilstyrelsen efter fast praksis til grund, at en advokatfuldmægtig, uanset om vedkommende var ansat hos et advokatfirma eller i en erhvervsvirksomhed, anden privat virksomhed eller organisation, havde opnået tilstrækkeligt kendskab til retssagsbehandling, hvis ansøgerens principal havde underskrevet en erklæring herom.

I begyndelsen af 2023 begyndte Civilstyrelsen efter en konkret vurdering at kræve mere detaljerede oplysninger om opnåelse af kendskab til retssagsbehandling i de såkaldte principalerklæringer for så vidt angår ansøgere, der var autoriserede fuldmægtige hos advokater ansat i virksomheder, organisationer eller lignende.

¹² Lovforslag nr. 163 af 28. februar 2007 som fremsat, afsnit 4.3.

¹³ Ibid., specifikke bemærkninger til lovforslagets nr. 4 (§ 119, stk. 3).

¹⁴ Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 11201 af 8. december 2015.

Fra 1. maj 2025 udvidede Civilstyrelsen denne praksis, så alle advokatfuldmægtige, uanset om vedkommende er ansat i et advokatfirma eller en erhvervsvirksomhed mv., skal afgive mere detaljerede oplysninger om, hvordan ansøgeren har opnået kendskab til retssagsbehandling. Det skal herefter ikke blot fremgå af principalerklæringen, om fuldmægtigen har opnået kendskab til retssagsbehandling, men også hvordan og i hvilket omfang kendskabet er opnået.¹⁵

Grundet ovennævnte skæringsdato har arbejdsgruppen ikke ved afgivelsen af sine anbefalinger haft mulighed for at inddrage praksis fra Civilstyrelsen, hvor styrelsen har foretaget en prøvelse af, om en ansøger, der er autoriseret advokatfuldmægtig i et advokatfirma har opnået tilstrækkeligt kendskab til retssagsbehandling. Den følgende gennemgang af Civilstyrelsens praksis vedrører således alene afgørelser, hvor ansøger var autoriseret advokatfuldmægtig i en erhvervsvirksomhed, en organisation eller lignende. Kravet om opnåelse af kendskab til retssagsbehandling i retsplejelovens § 119 er dog ifølge bestemmelsens forarbejder det samme, uanset om en autoriseret advokatfuldmægtig søger beskikkelse efter stk. 3 eller stk. 4.

2.3.1. Generelt om Civilstyrelsens praksis vedrørende kravet om opnåelse af kendskab til retssagsbehandling

Efter Civilstyrelsens praksis vil en advokatfuldmægtig have opnået tilstrækkeligt kendskab til retssagsbehandling, hvis fuldmægtigen selvstændigt har bidraget til forberedelsen af flere retssager, herunder udfærdiget (udkast til) flere processkrifter eller dele heraf. Kravet kan desuden opfyldes ved, at fuldmægtigen er mødt i retten, jf. herved også bestemmelsens forarbejder.¹⁶

Kravet om, at fuldmægtigen har været i praktisk juridisk virksomhed, jf. retsplejelovens § 119, stk. 2, nr. 4, indebærer ifølge Civilstyrelsen, at opnåelse af kendskab til retssagsbehandling skal ske gennem praktisk juridisk arbejde. Kendskab til retssagsbehandling kan således efter Civilstyrelsens vurdering ikke alene opnås gennem overværelse af hovedforhandlinger af civile sager og strafferetlige sager ved domstolene eller ved gennemførelse af retssagsprøven i en fiktiv sag.¹⁷

Det er et krav, at fuldmægtigen har erlagt en selvstændig indsats og ikke blot gennemgået og kvalitetssikret processkrifter mv. udarbejdet af andre. For eksempel vil en virksomhedsansat fuldmægtig ikke kunne opnå tilstrækkeligt kendskab til retssagsbehandling alene ved at bistå

¹⁵ [Civilstyrelsens nyhed af 22. oktober 2024](#): Civilstyrelsen skærper processen for vurdering af advokatfuldmægtiges kendskab til behandling af retssager i sager om advokatbeskikkelse.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Civilstyrelsens afgørelse af 14. november 2024 i sagsnr. 23-230-18996 m.fl.

virksomhedens eksterne advokat i forberedelsen af en retssag ved at gennemgå og kommentere på materiale, bilag og processkrifter udarbejdet af den eksterne advokat. Derimod kan fuldmægtigen efter en konkret vurdering opnå tilstrækkeligt kendskab til retssagsbehandling, hvis vedkommende selvstændigt har udfærdiget (udkast til) hele eller dele af processkrifter for den eksterne advokat.¹⁸

Kravet om opnåelse af kendskab til retssagsbehandling indeholder ifølge Civilstyrelsens praksis overordnet et mundtligt og et skriftligt element. Gennemførelsen af retssagsprøven i en fiktiv sag kan ifølge Civilstyrelsens praksis anses for tilstrækkelig for så vidt angår det mundtlige element af kravet om kendskab til retssagsbehandling. Dette følger umiddelbart også af bestemmelsens forarbejder, ifølge hvilke kendskab kan opnås gennem for eksempel udfærdigelse af processkrifter, hvilket skulle ses i lyset af indførelsen af den praktiske prøve i retssagsbehandling.¹⁹

Kendskab til det skriftlige element kan ske på flere måder.²⁰ I praksis forudsættes det, at fuldmægtigen i et vist omfang skal have deltaget i udarbejdelse af processkrifter mv. Hertil kan det tillægges en vis, men ikke afgørende vægt, hvis fuldmægtigen har deltaget i forberedende retsmøder, retsmægling, udenretlige mæglinger/mediationer, forberedelse af og deltagelse i syn og skøn mv. Det vil altid bero på en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder, om Civilstyrelsen anser kravet for opfyldt.

Det vil desuden bero på en konkret vurdering, i hvor lang en periode en advokatfuldmægtig skal have beskæftiget sig med opgaver relateret til retssager, før Civilstyrelsen anser kravet for opfyldt. Civilstyrelsen lægger i praksis i højere grad vægt på det kvantitative (hvor mange processkrifter mv. har den fuldmægtige udarbejdet) i sammenhæng med det kvalitative (sagernes og processkrifternes omfang, processens karakter mv.) end det tidsmæssige (hvor længe har den fuldmægtige beskæftiget sig med retssagsbehandling).

2.3.2. Sagstyper der efter Civilstyrelsens praksis tillægges betydning ved vurderingen af, om kravet er opfyldt

Det er ifølge Civilstyrelsens praksis som udgangspunkt et krav, at opnåelse af kendskab til behandling af retssager er relateret til sager omfattet af den civile retspleje eller strafferetspleje i Danmark.²¹

¹⁸ Civilstyrelsens afgørelse af 30. november 2023 i sagsnr. 23-230-19299 m.fl.

¹⁹ Se herom afsnit 1.2. ovenfor.

²⁰ E-mail af 25. februar 2025 fra kontorchef Birthe Jespersen, Civilstyrelsen til fagdirektør Nicolai Pii, Advokatsamfundet samt drøftelser på møde mellem Civilstyrelsen og Advokatsamfundet den 21. januar 2025.

²¹ Civilstyrelsens afgørelse af 14. november 2024 i sagsnr. 23-230-18996.

Erfaring med boligretssager bliver ifølge Civilstyrelsens praksis vurderet på samme måde som almindelige civile sager, da processen er stort set den samme. Ved for eksempel fagedretssager, skiftesager, konkurskarantænesager og midlertidige afgørelser om forbud og påbud lægger Civilstyrelsen vægt på sagernes karakter, herunder tyngden i sagen, og det vil være afgørende, hvor meget skriftvekslingen minder om en almindelig civil sag. Ved vurderingen af i hvilket omfang civile sager undergivet den forenklede proces tillægges vægt, lægger Civilstyrelsen vægt på sagens omfang, proces mv. Sager i den forenklede proces vil dog uanset omfang ikke blive tillagt samme vægt som almindelige civile sager grundet den særlige proces, sagerne – særligt for så vidt angår skriftvekslingen – er undergivet.²²

Erfaring med danske voldgiftssager og sager hos domstolslignende nævn, hvis behandling ligner behandlingen af almindelige civile sager, kan efter Civilstyrelsens praksis medregnes, hvis sagsbehandlingen foregår kontradiktorisk. Som eksempel på et domstolslignende nævn, hvor Civilstyrelsen har tillagt opnåelse af kendskab til behandlingen af nævnssager vægt, kan nævnes Det Finansielle Ankenævn.²³

Erfaring med sager for voldgift, nævn mv. kan som udgangspunkt ikke i sig selv danne grundlag for, at kravet om kendskab til retssagsbehandling er opfyldt, men skal suppleres af erfaring med behandling af sager hos de almindelige domstole. Udgangspunktet kan dog fraviges, hvis der er tale om en stor volumen af sager.²⁴

Civilstyrelsen har i en afgørelse fra juni 2025 meddelt beskikkelse til en ansøger, der under sin ansættelse i et advokatfirma samt løbende deltidsudstationering hos en erhvervsvirksomhed alene havde beskæftiget sig med voldgiftssager. Ansøgeren havde beskæftiget sig med en række forskellige tvister ved Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed, herunder udarbejdet processkrifter til brug for flere forskellige sager samt skønstema og andet materiale til brug for syn og skøn. Civilstyrelsen fandt, at ansøger havde opnået tilstrækkeligt kendskab til retssagsbehandling henset til alsidigheden og omfanget af det udførte arbejde.²⁵

²² E-mail af 25. februar 2025 fra kontorchef Birthe Jespersen, Civilstyrelsen til fagdirektør Nicolai Pii, Advokatsamfundet samt drøftelser på møde mellem Civilstyrelsen og Advokatsamfundet den 21. januar 2025. For så vidt angår boligretssager henvises endvidere til Civilstyrelsens afgørelse af 24. februar 2025 i sagsnr. 23-230-19378.

²³ Se blandt andre Civilstyrelsens afgørelse af 24. februar 2025 i sagsnr. 23-230-19378.

²⁴ E-mail af 25. februar 2025 fra kontorchef Birthe Jespersen, Civilstyrelsen til fagdirektør Nicolai Pii, Advokatsamfundet samt drøftelser på møde mellem Civilstyrelsen og Advokatsamfundet den 21. januar 2025.

²⁵ Civilstyrelsens agterskrivelse af 2. maj 2025 samt afgørelse af 12. juni 2025 i sagsnr. 24-230-19565.

Det er uafklaret i praksis, i hvilket omfang erfaring med udenlandske retssager efter en konkret vurdering kan indgå i Civilstyrelsens vurdering af, om en advokatfuldmægtig har opnået kendskab til retssagsbehandling.

2.3.3. Krav til omfanget af kendskab til retssagsbehandling

Det vil bero på Civilstyrelsens konkrete og individuelle vurdering, hvor mange processkrifter en advokatfuldmægtig selvstændigt skal have udarbejdet (herunder udkast til og eventuelt alene dele af), og hvor mange retssager, processkrifterne skal vedrøre.

Civilstyrelsen har i tidligere afgørelser blandt andet meddelt beskikkelse til en ansøger, der som advokatfuldmægtig i en byggevirksomhed havde ydet bistand til en ekstern advokats varetagelse af to retssager og en voldgiftssag. Ansøger havde ifølge principalerklæringen blandt andet ydet bistand til sagsstrategi, formuleret anbringender, relevante passus for processkrifter og påstandsdokumenter, materiale til brug for bilagssamlinger mv., fortolkning af værnetingsklausul og forligsovervejelser.²⁶

Civilstyrelsen har endvidere meddelt beskikkelse til en ansøger, der havde varetaget hovedforhandlingen af (men ikke udarbejdet processkrifterne til brug for) en boligretssag samt udarbejdet skriftlige indlæg i forbindelse med en klagesag i Det Finansielle Ankenævn og bistået en ekstern advokat med varetagelsen af retssager, herunder udarbejdelse af udkast til stævninger, der aldrig blev udtaget.²⁷

Civilstyrelsen har derimod meddelt afslag på beskikkelse til en ansøger, der havde bistået sin principal i en enkelt retssag, herunder udfærdiget udkast til svarskrift og duplik. Afgørelsen er konkret begrundet, og Civilstyrelsen lagde ved vurderingen vægt på, at retssagen på ansøgningstidspunktet endnu ikke var afsluttet ved retten.²⁸

Derudover har styrelsen meddelt afslag på beskikkelse til en ansøger, der som advokatfuldmægtig i en investeringsfond havde bistået fondens eksterne advokater ved at udarbejde stævningsudkast i ét sagskompleks, hvor to ud af tre sager efterfølgende blev forligt.²⁹ Civilstyrelsen meddelte senere ansøger beskikkelse, efter at ansøger i forbindelse med en udstationering hos et advokatfirma i tre måneder havde opnået yderligere kendskab til retssagsbehandling, herunder udarbejdet udkast til en række forskellige processkrifter på forskellige sager.³⁰

²⁶ Civilstyrelsens afgørelse af 8. juli 2024 i sagsnr. 22-230-18799.

²⁷ Civilstyrelsens afgørelse af 24. februar 2025 i sagsnr. 23-230-19378.

²⁸ Civilstyrelsens afgørelse af 14. november 2024 i sagsnr. 23-230-18996 m.fl.

²⁹ Civilstyrelsens afgørelse af 3. september 2024 i sagsnr. 22-230-18780.

³⁰ Civilstyrelsens afgørelse af 17. februar 2025 i sagsnr. 22-230-18780.

Civilstyrelsen har også i andre tilfælde efter en konkret vurdering meddelt beskikkelse til en ansøger, som i første omgang fik afslag, efter at ansøgeren under en udstationering hos et advokatfirma i en periode på mellem få måneder og et halvt år har beskæftiget sig koncentreret med civile sager.³¹

³¹ Civilstyrelsens afgørelse af 22. marts 2024 i sagsnr. 22-230-18691 og afgørelse af 4. juli 2024 i sagsnr. 21-230-18175.

3. Udviklingen i antallet af retssager og fuldmægtige

Antallet af modtagne civile sager hos byretterne er faldet, siden advokatreformen trådte i kraft i 2008. Mens byretterne i 2008 modtog i alt 64.443 civile sager, var antallet i 2024 faldet 15 % til 55.059.³²

Når autoriserede fuldmægtige opnår kendskab til retssagsbehandling gennem behandlingen af civile sager, forudsættes det efter Civilstyrelsens praksis som udgangspunkt, at fuldmægtigene har behandlet *almindelige* civile sager eller boligretssager, hvis proces i høj grad ligner processen ved almindelige civile sager. Andre typer af civile sager såsom fogedretssager, skiftesager, konkurskarantænesager og midlertidige afgørelser om forbud og påbud kan som nævnt i afsnit 1.3.1 tillægges vægt efter styrelsens konkrete vurdering af sagens karakter.

Ser man isoleret på udviklingen i antallet af modtagne almindelige civile sager hos byretterne, er der sket et fald på 61 % fra 23.284 til 9.072 sager mellem 2008, hvor både advokatreformen og domstolsreformen trådte i kraft, og 2024.³³ Forud for 2008 var antallet af modtagne almindelige civile sager betydeligt højere, hvilket kan forklares med, at reglerne om småsagsprocessen (i dag den forenkledede proces) trådte i kraft den 1. januar 2008. Den 15. juni 2024 blev beløbsgrænsen for sager undergivet den forenkledede proces hævet fra 50.000 kr. til 100.000 kr., hvilket må forventes at bidrage yderligere til udviklingen.

Det store fald i antallet af modtagne civile sager hos byretterne mellem 2010 og 2014 er tidligere blevet undersøgt af Rambøll i en markedsanalyse for domstolene. Faldet i almindelige civile sager kunne ifølge analysen til dels forklares af et fald i sager undergivet fri proces, samt at parter i højere grad søger en mindelig løsning.³⁴

Det er hovedsageligt antallet af sager med en sagsværdi på op til 500.000 kr., der er faldet. Derimod er der sket en stigning i antallet af sager med en sagsværdi på mere end 1 mio. kr. på 65 % fra 1.016 sager i 2008 til 1.672 sager i 2024.³⁵

I samme periode er der sket en mærkbar stigning i antallet af advokater, der har modtaget beskikkelse og dermed gennemført det påkrævede uddannelsesforløb, herunder opnået kendskab

³² Ft.dk: www.ft.dk/samling/20121/almindel/REU/bilag/228/1228074/index og domstol.dk: www.domstol.dk/om-os/tal-og-fakta/civile-sager/.

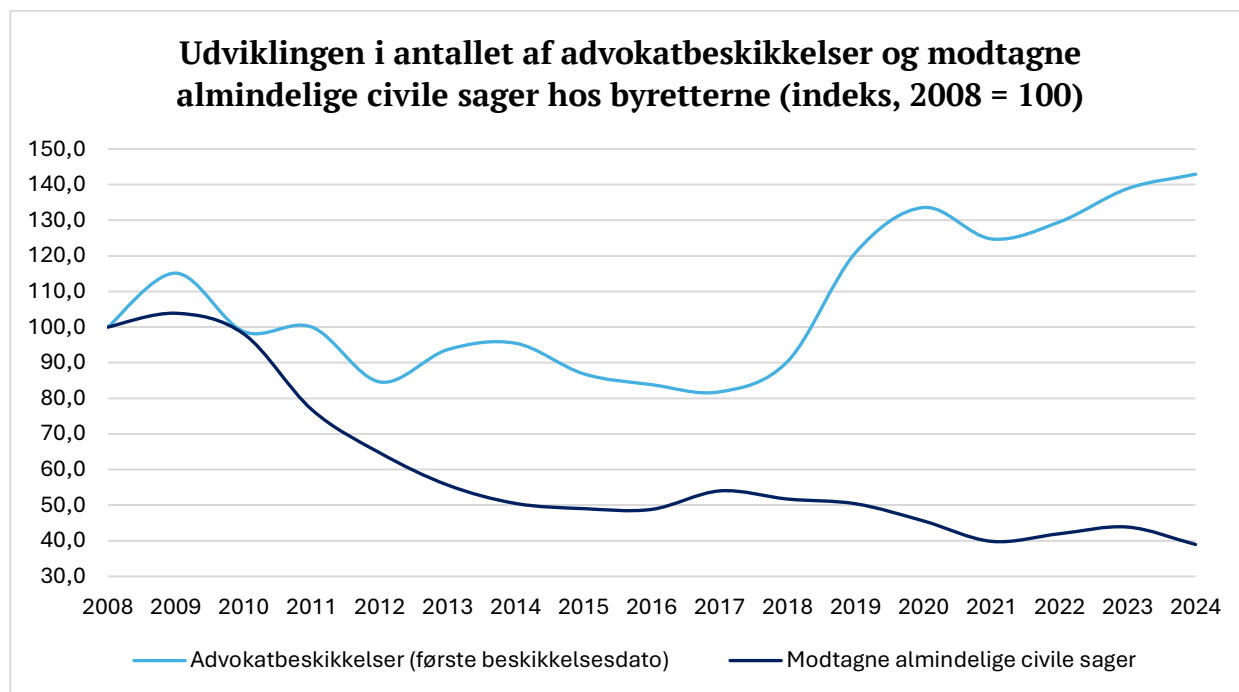
³³ Data modtaget fra Domstolsstyrelsen den 16. oktober 2025 og domstol.dk: www.domstol.dk/om-os/tal-og-fakta/civile-sager/. Data fra 2007 er ikke medtaget for så vidt angår de almindelige civile sager grundet domstolsreformens ikrafttræden 1. januar 2008, hvor blandt andet reglerne om småsagsprocessen (nu den forenkledede proces) blev indført.

³⁴ Rambøll: Markedsanalyse for domstolene, 31. august 2015: www.domstol.dk/media/xo1lbala/markedsanalyse-domstolsstyrelsen_ramboell.pdf

³⁵ Data modtaget fra Domstolsstyrelsen den 16. oktober 2025 og domstol.dk: www.domstol.dk/media/ignbaqso/civile-sager-2024.pdf.

til retssagsbehandling. Antallet af beskikkelser er steget 43 % fra 396 i 2008 til 566 i 2024.³⁶ Antallet af advokatbeskikkelser varierer over årene, men er siden 2018 steget betydeligt.

Nedenfor illustreres udviklingen i antallet af henholdsvis advokatbeskikkelser og modtagne almindelige civile sager hos byretterne i årene 2008-2024.³⁷



Af de i alt 9.072 almindelige civile sager, som byretterne modtog i 2024, var det alene 2.335 sager, som blev afsluttet ved dom efter hovedforhandling. Yderligere 249 sager blev hovedforhandlet, men forligt.³⁸ Antallet af almindelige civile sager afsluttet ved dom efter hovedforhandling er siden 2008 faldet fra 3.155 sager, et fald på 26 %.³⁹

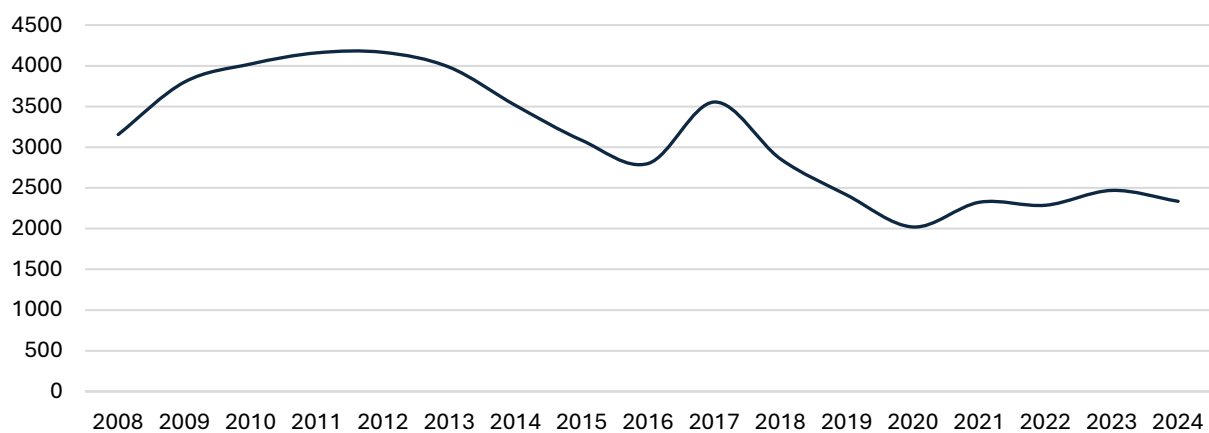
³⁶ Data er indhentet fra Advokatsamfundets medlemsdatabase AIKA og er forbundet med en vis statistisk usikkerhed. Der kan særligt for så vidt angår de seneste år fortsat forekomme ændringer, når der opstår behov for bagudrettede ændringer i registreringen af advokater, der har modtaget beskikkelse. Statistikken viser antallet af personer, der modtog beskikkelse som advokat for første gang med startdato mellem det pågældende års første og sidste dag. Den samme person optræder således kun i statistikken det år, hvor vedkommende modtog beskikkelse som advokat for første gang og ikke i forbindelse med senere genudleveringer af beskikkelsen, efter at denne har været deponeret hos Civilstyrelsen.

³⁷ Data for år 2008-2015 er modtaget fra Domstolsstyrelsen den 16. oktober 2025. Data for år 2016-2024 er hentet på domstol.dk: www.domstol.dk/media/ignbaqso/civile-sager-2024.pdf.

³⁸ Domstol.dk: www.domstol.dk/media/ignbaqso/civile-sager-2024.pdf.

³⁹ Data er modtaget fra Domstolsstyrelsen den 16. oktober 2025.

Udviklingen i antallet af almindelige civile sager afsluttet ved dom efter hovedforhandling



4. Arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger

Arbejdsgruppen er ligesom Advokatrådet af den opfattelse, at advokatstanden har en samfundspligt til at sikre, at advokater i et vist omfang opnår kendskab til retssagsbehandling. Det er samtidig vigtigt løbende at vurdere, om der er den rette balance mellem de krav, der stilles til uddannelsen af nye advokater, og den rolle, som advokater indtager i samfundet.

Advokater har som udgangspunkt et møderetsmonopol og dermed en særlig position i retssamfundet. Advokater skal således have den fornødne viden og erfaring til at kunne give møde i retten og i øvrigt repræsentere parter i en retssag på betryggende vis. Det kræver ikke alene særlig viden inden for et givent retsområde, men også en grundlæggende forståelse for den måde, retssager føres på.

Samtidig er der siden advokatreformens ikrafttræden i 2008 sket et betydeligt fald i antallet af modtagne almindelige civile sager hos byretterne og dermed også i den tid, advokater bruger på forberedelse og hovedforhandling af retssager. Advokater tjener i dag i høj grad som en betroet rådgiver, og advokaters ydelser er stærkt efterspurgt også uden i forbindelse med retssager grundet den specialiserede viden, advokater kan levere, og de særlige krav og forpligtelser, advokater er underlagt. Advokater skal blandt andet ved sin repræsentation af klienter iagttage fortrolighed og bevare sin uafhængighed både i forhold til staten og for klienten uvedkommende interesser. Dette er til forskel fra andre rådgivere.

Mens antallet af modtagne almindelige civile sager hos byretterne er faldet betydeligt siden 2008, er der i samme periode sket en markant stigning i antallet af personer, der modtager beskikkelse som advokat. Da Civilstyrelsen først fra den 1. maj 2025 er begyndt at kræve mere detaljerede principalerklæringer fra alle advokatfuldmægtige, der ansøger om advokatbeskikkelse, er arbejdsgruppen ikke bekendt med, hvilke indvirkninger udviklingen konkret har på advokatfuldmægtiges muligheder for at opnå kendskab til retssagsbehandling i deres daglige arbejde.

Dog er det på baggrund af udviklingen og tilbagemeldinger fra advokatbranchen arbejdsgruppens opfattelse, at det er tiltagende vanskeligt for autoriserede fuldmægtige at opnå mulighed for at bistå i forberedelsen og førelsen af en retssag og dermed opfylde retsplejelovens krav om kendskab til retssagsbehandling, som kravet i dag fortolkes af Civilstyrelsen.

Dette skal også ses i sammenhæng med, at det største fald i antallet af modtagne civile sager angår sager med en lavere sagsværdi, mens der omvendt er sket en stigning i antallet af sager med en sagsværdi på over 1 mio. kr. Advokatfuldmægtige vil alt andet lige i mindre grad have mulighed for at opnå kendskab til retssagsbehandling ved at give møde i retten i sager med en

stor sagsværdi, som oftere vil blive varetaget af en advokat. Derimod vil advokatfuldmægtige også i disse sager have mulighed for at opnå kendskab til det skriftlige element af retssagsbehandling ved selvstændigt at udarbejde udkast til dele af sagens processkrifter.

Det er efter arbejdsgruppens opfattelse vigtigt, at kravene til den viden og de kompetencer, de advokatfuldmægtige opnår i løbet af den treårige uddannelsesperiode, afspejler den virkelighed, de bagefter skal begå sig i som advokat.

4.1. Rammerne for retssagsprøven i en fiktiv sag

I dag kan gennemførelsen af retssagsprøven i en fiktiv sag som beskrevet ovenfor ifølge Civilstyrelsens praksis anses for tilstrækkelig for så vidt angår det mundtlige element af kravet om kendskab til retssagsbehandling. Derimod stilles der krav om, at advokatfuldmægtige deltager i udarbejdelsen af (udkast til) hele eller dele af processkrifter i sager indbragt for en domstol, evt. voldgiftsret, nævn mv.

Retssagsprøven i den fiktive sag tilrettelægges og udbydes af Advokatsamfundet, mens rammerne for retssagsprøven fastlægges af Justitsministeriets kursusudvalg. Som prøven i dag er tilrettelagt, udarbejder Advokatsamfundet sagsmaterialet til prøven, herunder processkrifter udvekslet indtil forberedelsens afslutning. Derudover udarbejder Advokatsamfundet et udkast til påstandsdokument for begge parter, som parterne får mulighed for at tilpasse på eksamensdagen.⁴⁰

Arbejdsgruppen anbefaler, at Justitsministeriets kursusudvalg undersøger mulighederne for at udvide rammerne for retssagsprøven i den fiktive sag, så eksaminanderne fremover i højere grad opnår kendskab til det skriftlige element af retssagsbehandling i forbindelse med prøven. Arbejdsgruppen anbefaler særligt, at det undersøges, i hvilket omfang eksaminanderne kan få mulighed for selvstændigt at udarbejde processkrifterne på sagen i en nærmere tilrettelagt periode forud for eksamensdagen for herved at opnå et samlet eksamensforløb, der både for så vidt angår det mundtlige og skriftlige element af retssagsbehandling svarer til det kendskab, en advokatfuldmægtig kan opnå ved behandlingen af en civil sag mv.

Den anbefalede udvidelse af rammerne for retssagsprøven i den fiktive sag vil efter arbejdsgruppens opfattelse medføre, at en advokatfuldmægtig udelukkende ved at have bestået retssagsprøven i den fiktive sag kan anses for at have opnået tilstrækkeligt kendskab til retssagsbehandling i overensstemmelse med de gældende krav i retsplejelovens § 119, stk. 2, nr.

⁴⁰ Advokatsamfundet: www.advokatsamfundet.dk/media/v1sfpbk1/retningslinjer-for-retssagspr%C3%B8ven-i-en-fiktiv-sag-januar-2023.pdf.

4, jf. stk. 3. Advokatfuldmægtigen vil herved både have demonstreret kendskab til den disciplin, det er at møde i retten, som allerede kan opfyldes udelukkende gennem beståelse af retssagsprøven i den fiktive sag i overensstemmelse med bestemmelsens forarbejder, og kendskab til udarbejdelse af processkrifter, som derfor også forudsættes at kunne opnås gennem en udvidelse af det skriftlige element af retssagsprøven.

Da retssagsprøven blev indført med advokatreformen i 2008, var udgangspunktet, at prøven skulle bestå i førelse af en sag for byretten, landsretten eller Sø- og Handelsretten. Muligheden for at møde i en fiktiv retssag blev i forarbejderne til lovændringen beskrevet som et alternativ i tilfælde af, at det ikke var muligt for ansøgeren at finde en egnet sag.

Interessen for retssagsprøven i en fiktiv sag er dog stor, og antallet af tilmeldinger har været stigende i de seneste år. Retssagsprøven i en fiktiv sag har i dag langt fra undtagelsens karakter, som det blev forudsat ved indførelsen i 2008. Anbefalingen indebærer efter arbejdsgruppens opfattelse en risiko for, at principaler og advokatfuldmægtige i endnu højere grad end i dag vil fravælge en retssagsprøve bestående i førelse af en sag for byretten, landsretten eller Sø- og Handelsretten til fordel for retssagsprøven i en fiktiv sag.

Dette vil blandt andet kunne ske af hensyn til sikkerheden og forudsigeligheden i at vide, at beskikkelse kan garanteres alene ved beståelse af retssagsprøven i en fiktiv sag. Det kan desuden ske af praktiske og forretningsmæssige hensyn, idet advokatfirmaerne fremover i højere grad vil kunne indrette sig på en måde, hvor retssager koncentrerer hos en mindre andel fuldmægtige, der specialiseres i proces, og hvor færre advokatfuldmægtige dermed opnår praktisk erfaring med retssagsførelse. Det vil samtidig betyde, at flere advokatfuldmægtige ikke under deres uddannelse beskæftiger sig med anlagte retssager ved en byret mv., idet der ikke længere stilles krav herom i tillæg til beståelse af retssagsprøven.

Henset til de gældende krav i retsplejeloven vil det efter arbejdsgruppens opfattelse fortsat være at foretrække, at advokatfuldmægtige beskæftiger sig med behandlingen af rigtige retssager og dermed opnår den erfaring med partsrepræsentation og procedure fra det virkelige liv, som er udgangspunktet i retsplejeloven. Imidlertid indebærer udviklingen i advokaters rolle i samfundet, den stigende specialisering, hvor proces i højere grad er et speciale, og den faldende mængde retssager, at der i praksis er reelle udfordringer med at opnå kendskab til retssagsbehandling for advokatfuldmægtige i virksomheder, organisationer mv. og hos advokatfirmaer uden for procesafdelingerne. Arbejdsgruppen anser således anbefalingen som et skridt i at sikre, at advokatfuldmægtige også fremover vil kunne opnå et relevant og tilstrækkeligt kendskab til behandlingen af retssager.

4.2. Vejledning og dialog

Arbejdsgruppens arbejde og dialog med Civilstyrelsen har vist, at praksis for, hvad der kan medregnes i kravet om opnåelse af kendskab til retssagsbehandling er bredere end det, der umiddelbart fremgår af retsplejelovens forarbejder. Desuden er der, udover den praksisoversigt, som Advokatsamfundet udarbejder, ikke mere generelle vejledninger om kravet.

På den baggrund anbefaler arbejdsgruppen, at det tydeliggøres over for advokatfuldmægtige, hvilke sagstyper og hvilke opgaver der kan medregnes i forbindelse med opfyldelsen af kravet. Der er efter arbejdsgruppens opfattelse et særligt udtalt behov for vejledning om, i hvilket omfang advokatfuldmægtige kan opnå kendskab til retssagsbehandling gennem behandling af voldgiftssager og sager ved domstolslignende nævn.

Det bemærkes hertil, at arbejdsgruppen stiller sig uforstående overfor, at behandlingen af voldgiftssager ved et voldgiftsnævn eller en voldgiftsret ikke ifølge praksis sidestilles med behandling af sager omfattet af den civile retspleje eller strafferetspleje. Dette gør sig særligt gældende for sager for Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed og andre dommerledede voldgiftsnævne samt i øvrigt sager for nævn med en dommer som formand. Arbejdsgruppen henviser i denne forbindelse til, at sager for en voldgiftsret nedsat af Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed med mindst én dommer fra de overordnede domstole kan indgå i landsretternes vurdering af, om en advokat er øvet i procedure til brug for advokatens ansøgning om møderet for Højesteret, jf. retsplejelovens § 134, stk. 1.⁴¹

Advokatrådet kan i et vist omfang bidrage til at skabe en tydeliggørelse af udstrækningen af kravet om kendskab til retssagsbehandling med en vejledningsindsats, men det er også arbejdsgruppens opfattelse, at Civilstyrelsen som afgørelsesmyndighed med fordel kan øge deres generelle vejledningsindsats for at tydeliggøre kravene. Endelig kan det, hvis der opstår en relevant anledning hertil, være naturligt at tydeliggøre praksis i forarbejderne til retsplejeloven.

Arbejdsgruppen anbefaler desuden i forlængelse heraf, at Advokatsamfundet fortsat har fokus på en konstruktiv dialog med Civilstyrelsen og en åben kommunikation om praksis og andre forhold, der har betydning for advokatfuldmægtige, der ønsker beskikkelse.

⁴¹ Domstol.dk: www.domstol.dk/vestrelandsret/til-dig-der-er-advokat/.

4.3. Uafhængighed

Arbejdsgruppen har konstateret, at der gennem de seneste år er sket en udvikling fra, at Civilstyrelsen lagde principalens vurdering af, om en advokatfuldmægtig har opnået kendskab til retssagsbehandling, til grund, til at Civilstyrelsen foretager en konkret, individuel og skønsmæssig prøvelse af spørgsmålet. Udviklingen er efter arbejdsgruppens opfattelse i nogen udstrækning i konflikt med den uafhængighed, som er fundamental for advokaters virke. Dette er særligt fremtrædende i lyset af, at den skønsmæssige prøvelse sammenholdt med en manglende generel vejledningsindsats bevirker, at såvel principalen som advokatfuldmægtigen har meget vanskeligt ved at forudsige, hvad der skal til for at opfylde kravet om kendskab til retssagsbehandling og dermed opnå advokatbeskikkelse.

Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at det overvejes, om kompetencen til at beskikke advokater under hensyntagen til advokaters uafhængighed i stedet bør være hos Advokatsamfundet.